

ΤΟ ΡΗΜΑΓΜΕΝΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ

 ΤΕΚΕΤΑΙ στὴ μέση τοῦ χωριοῦ τὸ ρημαγμένο Ἀρχοντικό, σᾶν Ὅλυμπος ἀνάμεσα στὰ μικροθούνια· στέκεται θλιψμένο, βουδή καὶ κλειδομανταλωμένο, σᾶν βρύση στειρεμένη, σᾶν καντήλα σβησμένη, σᾶν ἐλπίδα πεθαμμένη.

Μία φορὰ κ' ἔναν καιρὸν εἶχε πολὺν κόσμο μέσα αὐτὸ τὸ σπίτι, εἴταν σωστὸ κρινί .... Μπαινόθγαιναν κι ἀνεβοκατέβαιναν κόσμος καὶ κοσμάκης, πλούσιοι καὶ φτωχοί, παπᾶδες καὶ λαϊκοὶ κι ἔρχονταν φορτώματα τὰ γεννήματα, τ' ἀλεύρια, τὰ κρασίδι, τὰ λάδια καὶ τὰ ψωνίσματα, κι ἔθγαινε ἀδιάκοπα ἀπὸ τοὺς τέσσαρους καπνοδόχους του χειμῶνα-καλοκαίρι καταγάλαζιος καπνός, κι ὁ φοῦρνος του, παράμερα σὲ μιὰν ἄκρη τῆς αὐλῆς καὶ πλεῦρά του τὸ μαγειρεῖο ἔκαιγαν καθεμέρα κι ἔθγαιναν στρογγυλὰ καρβέλια κι ὄρεγτικὰ μαγειρέματα ἀπὸ βαθύπλατα καζάνια κι ἔτρωγαν οἱ ἀργατειές, ποῦ δούλευαν στοὺς κήπους, στ' ἀμπέλια, στὰ χωράφια, στοὺς μύλους, κι ἔτρωγαν οἱ περήφανοι συγγενῆδες κι οἱ τιμημένοι φίλοι, ποῦ δὲν ἀπόλειπαν, οἱ ἔχτροι, οἱ ἄγνωστοι κι οἱ γνωστοὶ διαβάτες, ποῦ περνοδιάβαιναν, οἱ πιστικοί, οἱ βαλμᾶδες, οἱ παγγιστᾶδες, οἱ ξυλοχόποι, οἱ νεροκουβαλητᾶδες, οἱ ὑπηρέτες καὶ κάθε ὑποταχτικός, κι ἔιταν ἡ ζωὴ αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ ἔνα ἀδιάκοπο πανηγύρι, καὶ μιὰ μεγάλη καὶ συγκρατούμενη εὐχή, σᾶν θυμιαμοσύννεφο, σηκόνονταν ἀπ' ὅλα τὰ στόματα ὥς τὸν οὐρανό :

— «Χίλια χρόνια νάναι ὁρθὸ κι ἀνοιγτὸ τ' Ἀρχοντικὸ τὸ τρανό, πῶχει νύχτα μέρα ἀνοιγτὲς τὲς θύρες του, καὶ καπνίζουν ἀδιάκοπα οἱ τέσσαρες καπνοδόχοι του καὶ καίγουν οἱ φοῦρματα καὶ τὰ μαγειριά του, ποῦ βγάζουν ψωμιὰ καὶ μαγειρέματα καὶ τρώγουν οἱ περήφανοι συγγενῆδες, οἱ τιμημένοι φίλοι, οἱ ταπεινωμένοι ἔχτροι, οἱ ἀργατειές, οἱ πιστικοί, οἱ βαλμᾶδες, οἱ παγγιστᾶδες, οἱ ξυλοχόποι, οἱ νεροκουβαλητᾶδες, οἱ ὑπηρέτες, οἱ ὑποταχτικοί, κι οἱ ἄγνωστοι καὶ γνωστοὶ διαβάτες!»

Καὶ ποιός θὰ τολμοῦσε νὰ εἰπῇ καὶ ποιός θὰ καταδέχονται νὰ τὸ πιστέψῃ, ὅτι θ' ἀρχονταν μιὰ μέρα, πολὺ μαύρη καὶ πολὺ πικρή, ποῦ αὐτὸ τὸ τραυνὸ καὶ ξακουσμένο Ἀρχοντικό, ποῦ βούβιζε κάθε 'μέρα σᾶν μελίσσι ἀπὸ τὸν κόσμο, ἀπὸ τὰ καρκαρίσματα τῶν κοττιῶν καὶ τὰ λαλήματα τῶν πετεινῶν, ποῦ ἔβοσκαν στὲς πλατύγωρες αὐλές του, ἀπὸ τὰ γκυγίσματα τῶν σκυλιῶν, ποῦ παραδέρνονταν τὴν ἡμέρα δεμένα στὰ μαγγούρια καὶ περιφερναν τὴν νύχτα ἀπολυμένα γύρα στοὺς ὄβορούς, ἀπὸ τὰ γλυμιτρίσματα τῶν ἀλόγων καὶ τῶν μουλαριῶν, τὰ γκαρίσματα τῶν ζωντοθολιῶν καὶ τὰ μουγκρίσματα τῶν βωδιῶν, κι' ἀπὸ τὰ κυπροκούδουνα τῶν κοπαδιῶν καὶ τὰ βελάσματα τῶν γχλαριῶν καὶ τῶν ἀρνιῶν καὶ τῶν κατσικιῶν ... Ποιός θὰ τολμοῦσε νὰ τὸ εἰπῇ καὶ ποιός θὰ καταδέχονται νὰ τὸ πιστέψῃ, ὅτι θάρχονταν μιὰ μέρα, ποῦ θὰ γένονταν ... ῥημάδι !

Καὶ ὅμως ἔγινε ! Τί βρέχει ὁ οὐρανὸς καὶ δὲν τὸ πίνει ἡ καημένη ἡ γῆ ;

Δὲν ἀκούεται πλειὸ ἀνθρώπινη λαλία μέσα στὸ ἀρχοντόσπιτο, οὔτε καρκαρίσματα κοττιῶν καὶ λαλήματα πετεινῶν, οὔτε γκυγίσματα σκυλιῶν, οὔτε γλυμιντρίσματα ἀλόγων καὶ μουλαριῶν, οὔτε γκαρίσματα ζωντοθολιῶν, οὔτε μουγκρίσματα βωδιῶν, οὔτε κυπροκούδουνα καὶ βελάσματα κοπαδιῶν, τίποτε, τίποτε ! ... Ρείπιασταν οἱ ὄβοροι, ρήμαξαν τὰ παχνιά, ξεφράγτηκαν τὰ μανδριά, κλειδομανταλώθηκαν οἱ θύρες καὶ τὰ παράθυρά του, δὲν καπνίζουν πλειὸ περήφρανα οἱ καπνοδόχοι του, ὁ φούρνος καὶ τὸ μαγειρεῖό του δὲ βγάζουν ψωμιὰ καὶ μαγειρέματα, γέρσωσταν οἱ κηποί του, ἔγιναν λειβάδι οἱ πλατύγωρες αὐλές του καὶ τὰ παραύλια του ἀπὸ τ' ἀπάτητο χορτάρι, καὶ τὸ ξακουσμένο Ἀργοντικό, ποῦ ἀσπρίζε ἀπὸ μιὰ μέρα μακριὰ περήφρανο, ζηλεύενο καὶ τιμημένο μὲ τοὺς τέσσερους πύργους του, σᾶν κάστος ἀρματωμένο, στέκεται τώρα ἀνάμεσα στὸ χωριό, βουβὸ τὴν ἡμέρα, σᾶν πεθαμένος γίγαντας, καὶ σκοτεινὸ τὴν νύχτα σᾶ σθησμένος σαραντακάντηλος πολυέλαχισ, κι' ἔνα μαστικὸ κλάμιχ, σᾶν ἀδιάκοπο μοιζολόγι, γύνεται σᾶν ἀντάρχη γύρα - γύρα.

"Οπως τὰ βασιλεῖα, ἔτσι καὶ τὰ σπίτια ἔχουν τὴν ἴστορία τους, μικρὴ ἢ μεγάλη. Ἐκκατὸν πενήντα χρόνια καὶ πλειότερο εἶναι θεμελιωμένο ἀπάνω στὴν ράχη, στὴν μέση τοῦ χωριοῦ, τὸ ρημαγγένο Ἀρχοντικό. "Οταν πρωτοχτίστηκε, δὲν είταν κανένα σπίτι γύρα του. Οι γτίτορές του εἶχαν ἔσθη ἀπὸ μακριά, ἐκκατὸν εἰκοσι ὄνοματαῖοι φριμίλλια, μὲ σκράντα ἐξ τουφέκια, μὲ χίλια πεντακόσια γιδοπρόσθιτα, μὲ σαράντα ἀλογοφόραδι, κι' ἀλλα τότα γελάδια κι' ἐκκατὸ φορτώματα βιό, κι' ἀπ' αὐτὰ ὅλα

δὲ μένει σήμερα ἄλλο, παρ' αὐτὴν ἡ ἐρημιὰ μὲ τὰ κλειδομυκνταλωμένα θυροπυράθυρα, τὰ ζέφραγα μυντριά, τοὺς γερσωμένους κήπους καὶ τὰς χορταριασμένες αὐλές, κι' ὁ διαβάτης, ποῦ περοῦσε ἄλλοτε χαρωπὸς κι' ἔτρωγε κι' ἔπινε, ἡ ἔπαιρνε ψωμὶ καὶ ζεροπρόσφρυγο ἀπὸ τὸ γέρι τῆς μεγαλόδωρης καὶ πολυλεήμονης Ἀργόντισσας, ποῦ εἶταν ξακουσμένη στὰ ἐγενῆτα ἐννιά χωρίᾳ γιὰ τὴν νοικοκυροσύνη της, ρωτάει μὲ θλιψμένη καρδιὰ τὸ χωριό :

— Γιατὶ σήμαξε τὸ ξακουσμένο καὶ παινεμένο ἀρχοντικό, ποῦ εἶταν ἀποκούμπι τοῦ κουρασμένου καὶ διψοπεινασμένου διαβάτη; Ποῦ εἶναι ὁ τραχὸς ὁ Ἀφέντης, ποῦ τῶγε ἀνοιγμένο, κ' ἡ μεγάλη Κυρά, ποῦ τῶκνε παράδεισο μὲ τὴν καλωσύνη της;

Καὶ τὸ χωριὸ τοῦ ἀπολογιέται λυπητερά :

— Πέθαναν, χριστιανέ μου, κι' ὁ τραχὸς Ἀφέντης κι' ἡ μεγάλη Κυρά! ...

Κι' ὁ διαβάτης ξαναρωτάει :

— Καὶ ξεκληρίστηκε τὸ δοξασμένο σας τ' Ἀργόντικό; Μπόρεσε τέτοιο μοναστήριο νὰ τὸ κολλήσῃ κατάρα;

Καὶ τὸ χωριὸ τοῦ ξανχπολογιέται :

— "Ογι!, χριστιανέ μου! Δὲν ξεκληρίστηκε ... Ρήμαξε μόνο. Ή ξενητεία χαίρεται τὴν ύστερην του κλήρου! ...

Κι' ὁ διαβάτης φεύγει μελαγχολικός.

* * *

Συμβαίνει σ' αὐτὸ τὸ σπίτι κάτι πιστευτὸ σᾶν ἀλήθεια καὶ κάτι ἀπίστευτο, σᾶν παραμύθι.

"Οπως εἶπαμε, αὐτὸ τὸ σπίτι εἶναι ἔκατὸν πενήντα χρονῶν καὶ πλειότερο. Πρώτευε πάντα ἀφόντας θεμελιώθηκε, κι' εἶχε χτήματά του κήπους, ἀμπέλια, γωράφια, μύλους, λόγγους, τρεῖς ώρες περιφέρεια καὶ πλειότερο. "Όλος ὁ κόσμος τὸ γαίρονταν κι' αὐτὸ προώδευε κι' ὅλο προώδευε, σᾶν καράβι ἀρματωμένο ...

'Εκεῖ ποῦ πήγαινε, σᾶν ἡ καλή του μέρα, μιὰ μέρα, ἐδῶ κι' ὅγδοηντα χρόνια πρίν, ὁ πατέρας τοῦ τελευταίου του "Ἀργόντα, ἀρχοντας μεγάλος κι' ἐκεῖνος, γεμάτος γνώση στὸ κεφάλι του καὶ καλωσύνη στὴν καρδιά του, σπάνιος ἀνθρωπος, ποῦ ἔτρεγε ἀδιάκοπα τὸ μέλι ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ τὰ φλωριὰ ἀπὸ τὰ χέρια του γιὰ τὰς πολύκοσμες ἀργατείες καὶ τοὺς φτωχούς, μιὰ μέρα, ἐδῶ καὶ ὅγδοηντα χρόνια πρίν, ἐκεῖ ποῦ κοιμῶνταν τ' ἀπορεσήμερο, ξύπνησε ξαρπιασμένος ἀπὸ ἕνα μεγάλο καὶ τρανταχτὸ

«μπούμ!» στὸ πάτωμα, καὶ βλέπει τὴ γάτα τοῦ σπιτιοῦ κι' ἔνα μεγάλο φείδι, ποῦ εἴχαν πέσει ἀπὸ τὴ σκεπή, ἀρπαγμένα μαλλιὰ κουβάρι καὶ προσπαθοῦσαν ποιό νὰ πνίξῃ τ' ἄλλο. Σ' κύτῳ τὸ τρομαχτικὸ θέαμα, ὁ Ἀρχοντας, θέλοντας νὰ σώσῃ τὴν γάτα ἀπὸ βέβαιο πνίξιμο, ἀρπαξε τὸ σπαθί, ποῦ εἶταν κρεμασμένο στὸν τοῖχο καὶ μιὰ ὥρα προσπαθοῦσε πῶς νὰ μπορέσῃ νὰ σκοτώσῃ τὸ φείδι, χωρὶς ν' ἀγγίξῃ τὴ γάτα. Τέλος, ἐκεῖ ποῦ κουτρουβαλιάζονταν ἡ γάτα μὲ τὸ φείδι, ἡ γάτα ἔχοντας δαγκαμένο γερὰ τὸ φείδι παρακάτω ἀπὸ τὸ λαιμό, καὶ τὸ φείδι ἔχοντας ζωσμένη τὴ γάτα σφιγτὰ ἀπὸ τὸ λαιμὸν κουλούρα — κουλούρα ως τὰ πισινά τῆς τὰ ποδάρια, τοῦρθε μιὰ στιγμὴ δέξια καὶ «φράγγ!» κόβει πέρα — πέρα τὸ κεφάλι τοῦ φειδιοῦ!

Στὴν στιγμὴ ὅλο ἐκεῖνο τὸ ζωντανὸ παλαμάρι χαλαρώθηκε καὶ μπόρεσε νὰ λευτερωθῇ ἡ καημένη ἡ γάτα, ἀλλ' ἀνώφελο λευτερωμάχ, γιατὶ τὴν ἴδια μέρα ψύφησε κι' αὐτή.

“Ἐνας ὑποταγτικὸς ἔσυρε τὸ σκοτωμένο φείδι μ' ἔνα γάντζο, ποῦ τούχε μπῆξει στὸ κορμὶ καὶ τῷριτε ἀπάνω σ' ἔναν πάλιουρα, κι' ἔτρεξε ὅλο τὸ χωρὶὸ κι' ὅλη ἡ ἀργατείᾳ νὰ τὸ ἴδουν καὶ νὰ τὸ θαυμαστοῦν, γιατὶ δὲν εἶταν φείδι τῆς ἀράδας, ἀλλὰ φειδαρος φοβερός, γωρὶς ὑπερθολὴ δυὸ δργυίες μακρὺ κι' ἀσπρουδερό. Ἐκεῖ ποῦ τὸ κύτταζαν μὲ περιέργεια ὁ κόσμος, πάγσε κι' ἔνας γεροπιστικὸς νὰ τὸ ἴδῃ, κι' ἀμα τὸ εἶδε ἔμπηξε κάτι δυνατὲς φωνὲς καὶ κλάματα, λέγοντας.

— “Ἄχ! τί ἔκανες, ”Αρχοντα! “Ἄχ! τί κακὸ ποῦ ἔκανες! Σκότωσες τὸ Στοιχεῖο τοῦ σπιτιοῦ σου! ”Ἄχ! τί ἔκανες, δύστυχε ”Αρχοντα! Σκότωσες τὴν τύχη σου!!!

Δὲν πέρασε πολὺς καὶ ὅδες ἀπὸ τὸν σκοτωμὸ τοῦ φειδιοῦ κι' ἀργιτε καταστροφὴ στὴν καταστροφή: Σ' ἔνα φαγοπότι, ποῦ γχν καλεσμένο ὅλο τ' ἀρχοντολόγι, κάτι ἀλλαξόπιστοι συγγενῆδες του, σκοτώθηκαν σὲ μιὰ στιγμὴ ἀπάνω σαράντα ὄνοματαῖοι! Τοστεροκ θάνατος στὸ θάνατο, σκοτωμὸς στὸ σκοτωμό, Φόφος στὸν Φόφο, Ζημιὰ στὴ Ζημιά, χαλασμὸς στὸν χαλασμό. Τὸ σκοτωμένο στοιχεῖο ζητοῦσε τὸ αἷμα του καὶ δὲν χόρταινε μ' ὅσα αἷμα κι' ἀν γύνονταν καὶ μ' ὅσα κακὰ κι' ἀν γένονταν. Σωριάστηκαν οἱ μᾶλοι καὶ τὰ ἐργοστάτικ, ἀγριεψκν τ' ἀμπέλια, γέρσωσταν τὰ γωράφια, βδέλλιασταν τὰ κοπάδια καὶ καταστράφτηκαν, λύκοι! ἔπειταν στ' ἀγελάδια καὶ στ' ἀλογοφόραδα καὶ τὰ ξωλόθρεψκν, σκόρπισταν κι' οἱ ἀργατείές, κι' οἱ πιστικοί, κι' οἱ γελαδαραῖοι, κι' οἱ βαλμᾶδες, κι' ἀπ' τοὺς τέσσαρους καπνοδόχους τοῦ πελώριου ἀρχοντικοῦ, ποῦ ἔθγαζαν πρὶν σύννεφα

τούς καπνούς, μόνον ἔνας ἀπόμεινε νὰ καπνίζῃ κι' αὐτὸς ψιλά - ψιλά. Τέλος, τὸ πλούσιο ἀρχοντικὸ ἄργιστε νὰ στειρεύεται κι' αὐτὸ τὸ ψωμί, κι' ὁ εὔτυχισμένος "Ἀρχοντας, ποῦ εἶγε πρὶν τὰ χέρια του βρύσεις φλωριῶν, κι' ἔθρεφε κόσμο καὶ κοσμάκη, ἀναγκάστηκε νὰ στείλῃ στὴν ζενητειὰ τὰ παιδιά του, τρία παιδιά, ἔνα κι' ἔνα, λεβεντιά, ποῦ τὰ ζήλευε ὅλος ὁ κόσμος. 'Απὸ τὰ τρία τὰ παιδιά τὸ πρῶτο εἶταν τὸ καλύτερο, τὸ δεύτερο εἶταν τὸ παχληκαρώτερο καὶ τὸ τρίτο τὸ φρονιμώτερο. Πρὶν τὰ ζενητέψη, εἶγε παντρέψει τὸ δεύτερο, γιὰ νᾶγη μαζί του μιὰ νύφη νὰ τὸν ὑπερέτεύῃ καὶ νὰ τοῦ κλείσῃ τὰ μάτια, ἀν τύχαινε νὰ πεθάνῃ μακριὰ ἀπὸ τὰ παιδιά του.

•

Δέν πέρατε πολὺς καιρὸς κι' ὁ ἔχουσμένος "Ἄργοντας πέθανε καὶ πάη, μυκροῦ ἀπὸ τὰ παιδιά του, γυνὴς νὰ εἰπῇ ἔνα «ῶψ» γιὰ τὲς δυστυχίες καὶ τὸν κατατρεγμοὺς τῆς Τύγης, πέθανε μὲ τὸ τραγούδι στὸ στόμα, σᾶν νὰ εἴταν ὁ ποιὸς εὔτυχισμένος ἀνθρωπὸς τοῦ κόσμου. Τὸ τελευταῖο του τραγούδι εἴταν :

— « Ἀφίνω γεὶὰ στὸν οὐρανό, στὸν ἥλιο, στὸ φεγγάρι,
« Στὰ κορυφοβούνια τὰ ψηλά, στοὺς κάμπους καὶ στοὺς λόγγους,
« Γιατ μοῦ σώθηκε ὁ καιρὸς καὶ ξενιτῶ καὶ φεύγω,
« Καὶ πάω μακρὰ καὶ ξέμακρα στ' ἀγύριστο ταξεῖδι,
« Στοῦ Κάτω—Κόσμου τ' ἄειδωτο καὶ σκοτεινὸ βασίλειο.
« Ἀφίνω γεὶὰ στοὺς φίλους μου καὶ σχώριο στοὺς ἔχτρους μου,
« Ἀφίνω καὶ τοία παιδιὰ στὸν κόσμο τὸν ἀπάνω,
« Τῶντα γεὶὰ πρῶτο στὸ γορὸ καὶ τ' ἄλλο στὸ τραγούδι.
« Καὶ τ' ἄλλο τὸ μικρότερο.

Μὲ τὸ θάνατο τοῦ ζεπεσμένου "Αρχοντα ὅλος ὁ κόσμος πί-
στεψε ὅτι θὰ σταματοῦσε τὸ κακό, κι' ἀληθινὰ λίγες μέρες
ὑπτερα ἔφθασαν ἀπὸ τὴν ζενητειὰ ἐκατὸ φλωριά μ' ἕνα γράμμα,
ἀπὸ τὸ μεγαλύτερό του παιδί, ποῦ τοῦ ἔγραψε πολλὰ γλυκὰ
λόγια. Ἡ νύφη του, ποῦ τοῦ εἶχε κλείσει τὰ μάτια, ἔβαλε τὸν
παπᾶ καὶ τῆς διάβασε αὐτὸ τὸ γράμμα ἀπανωθιὸ στὸν τάφο,
γιατὶ εἶχε καταλάβει ὅτι ὁ πεθερός της, ἀν καὶ δὲν τῶδειγνε,
εἶχε μιὰ χρυφὴ μάρα, ποῦγε καὶρὸ νὰ λάβῃ γράμμα ἀπὸ τὸ
μεγαλύτερό του τὸ παιδί. Προώδεψην πολὺ τὰ τρία τ' ἀδέσφαια
στὴν ζενητειά, ἔγειναν μεγάλοι ἀφεντᾶδες, σύναξαν φλωριά, ἀλλ'
ἀνώφελα γιὰ τὸν πεθαμμένο πατέρα τους!

"Υπτερα ἀπὸ λίγον καὶρὸ ἦρθε ὁ μεσιανὸς ἀδελφὸς ἀπὸ τὴν
ζενητειά, αὐτὸς ποῦ εἶταν παντρεμένος, ἀγόρασε ἀλογοφόροιδη,

γελάδια, γιδοπρόσθιτα· ἔβαλε βαλμᾶδες, γελαδαριών, πιστικούς, ζευγίτες, αργάτες· ἔχτισε τοὺς μύλους καὶ τὰ ἐγροστάσια· πῆρε ὑπηρέτες, ξυλοκόπους, νεροκουβαλητᾶδες· ἔτρεξαν σᾶν καὶ πρῶτα οἱ αργατείς· ἄρχισαν πάλε οἱ τέσσερες καπνοδόγοι· νὰ καπνίζουν βαριά, ὁ φοῦρνος νὰ βγάζῃ δεκαριές τὰ καρβέλια καὶ τὸ μαγειρεῖο καζανιές τὰ μαγειρέματα καὶ νὰ μπαινοθγαίνουν τές θύρες καὶ ν' ἀναβοκαταβαίνουν τές σκάλες τοῦ σπιτιοῦ παπᾶδες καὶ λαϊκοί, φίλοι κ' ἔχτροι, χορτασμένοι καὶ πεινασμένοι· γεννήθηκαν καὶ δυὸ παιδιά, τὸ ἕνα κορίτσι καὶ τάλλο ἄγορι καὶ φαίνονταν μιὰ μεγάλη εύτυχία νὰ βασιλέψῃ μέσα." Ολος ὁ κόσμος χάρηκαν, ποῦ ξανάρτε στὴν πρώτη του θέση τὸ ξεπεσμένο 'Αργοντικὸ καὶ πίστεψαν ὅτι εἴχε ξεχάσει πλειὰ τὴν ἔχτρα του τὸ σκοτωμένο στοιχείο, κι' ὅτι τὸ 'Αργοντικὸ θὰ διατηρῶνταν ζηλεμένο ὡς τοὺς αἰώνες τῶν αἰώνων. 'Αλλὰ ψεύτικη ἐλπίδα. "Οσο κι' ἀντὶ ν' αὐγατοῦν τὰ γίδια, τὰ πρόσθιτα, τὰ γελάδια, τὰ φοράδια, ὅλο κι' ὠλιγώστευαν κάθε χρόνο, τὰ γίλια γίνονταν ἐννιακόσια, τὰ ἐννιακόσια δύτακόσια, τὰ ἔκυτὸ ἐννενῆγυτα καὶ τὰ πενῆντα σαράντα.

'Ο 'Αργοντας ξαναγόραζε κάθε χρόνο ὅστα γίδια, πρόσθιτα, γελάδια καὶ φοράδια ψοφοῦσαν, μὲ τὰ χρήματα, ποῦ τῶστελναν ἀδιάκοπα τ' ἀδέρφια του ἀπὸ τὴν ξενητεία καὶ ὅσο αὐτὸς ἀγόραζε, τόσο ὁ ψόφος γένονταν πλειότερος, κι' ἥρθε μιὰ χρονιά, μαύρη χρονιά, ποῦ ἀπόμειναν ἀπὸ τὸν ψόφο μόνον τριάντα πρόσθιτα, εἴκοσι γίδια, τρία γελάδια καὶ κανένα φοράδι. 'Ο 'Αργοντας τῶσταλε πεῖσμα μὲ τὸν ψόφο, κ' ἐτοιμάζονταν ν' ἀγοράσῃ κι' ἀλλα γίδια, πρόσθιτα, γελάδια, ἀλογοφόραδι, ἀλλ' ἡ ἐφτάγνωμη 'Αρχόντισσα τὸν ἐμπόδισε, λέγοντάς του:

— Πᾶψε, νοικοκύρη μου, τὶς ἀγορὲς καὶ μὴ τὰ βάνγης μὲ τὸ σκοτωμένο Στοιχείο! Αὐτὸ δὲν κουράζεται κι' οὔτε θὰ κουραστῇ ποτέ, τρώγοντας τὸ ζωντανό μας βιό!

'Απὸ τότε ἔπαψαν οἱ ἀγορὲς τῶν προθάτων, τῶν γίδιῶν, τῶν γελαδιῶν, τῶν φοραδιῶν· ἀλλὰ τὸ κακὸ ξακολουθοῦσε, ζημιὰ ἀπάνω στὴ ζημιὰ καὶ καταστροφὴ ἀπάνω στὴν καταστροφή.

Τ' ἀμπέλια ξεροφύλλιαζαν καὶ δὲν ἔκαναν σταφύλια, τὰ χωράφια μελούδιαζαν καὶ δὲν ἔκαναν γεννήματα, οἱ μῆλοι καὶ τὰ ἐργοστάσια παρασύρηκαν ἀπὸ τὸ ποτάμι, παντρεύτηκαν τὰ ζενητεμένα τ' ἀδέρφια στὴν ξενητεία κι' ἔπαψαν νὰ στέλουν

φλωριά, ἀλλὰ μόλις παντρεύτηκαν κι' ἄγοιξαν σπίτι κι' αὐτά, ἔφτασε κ' ἐκεῖ ἡ ὥρη τῆς ἔχτρας τοῦ σκοτωμένου στοιχειοῦ. Καταστροφὴ κ' ἐκεῖ, ζημιές, κυκορριζικίες καὶ κλήρος καθόλου! "Αρκ στείρεψε ἡ χρυσὴ βρύση τῆς ζενητεῖας, ἀργισε νὰ δέρνῃ τ' Ἀρχοντικὸν ἡ φτώχεια.

Τὰ εἰσοδήματα δὲν ἔφταναν καὶ κάθε χρόνο τὰ συμπληρώματα μὲ δάνεια. Δάνειο στὸ δάνειο, ὁ τόκος κεφάλι καὶ τὸ σκοτωμένο Στοιχεῖο, μὴ ἔχοντας ζωντανὸ πλειά βιὸν νὰ κυνηγήσῃ, μεταμορφώθηκε σὲ «γρέος» κι' ἔζωσε σφιγτά, σᾶν ποῦ εἶγε ζώσει τὴν γάτα, τὸ ζεπετμένο καὶ φτωχεμένο Ἀρχοντικό. Σ' χύτῳ τ' ἀναμεταξὺ πεθαίνει ἡ μοναχοκόρη τοῦ Ἀρχοντικοῦ καὶ ζενητεύεται κι' ὁ μοναχογυίος του.

* * *

Πέρασαν δίτεφτα γρόνια ... Φτώχεια καὶ γεροντάματα ἀγκαλιαστὰ περικύκλωσαν τὸν "Ἀρχοντα κι' αὐτὸς προσπαθοῦσε νὰ πνιξῇ τὴν δυστυχία του μέσα στὸ κρασοπότηρο, ζητῶντας στὸ θόλωμα τοῦ μυαλοῦ ἀνακούφιση, κι' ἂμπα ξδειαζε ἐνα, δύο, τρία ποτήρια, ἀργιζε ἐνα τραγούδι, βγαλμένο μέσ' ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια του:

«Μὲ μάραραρ δυὸ πράμματα
"Φτώχεια καὶ γεροντάματα ..."

Φτωχοπόρεσεν ὁ "Ἀρχοντας ὡς ἀρχοντας, κι' ἀρχοντοζοῦσεν ὡς φτωχός, ἀλλὰ μ' ὅλη του τὴ φτώχεια δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ τὴν ἀρχοντιά του, ἀργοντιὰ παλιά, ἀπὸ μάνια κι' ἀπὸ πατέρων, καὶ ποτὲ δὲν ἐννοοῦσε νὰ καθήσῃ στὸ τραπέζι του νὰ φάῃ, γωρίς νὰ βρίσκεται τούλαχιστο ἐνας ζένος, καὶ δὲν κλειοῦσε ποτὲ τὸ βράδυ τὴν ἐξώθυρά του, γωρίς νὰ βγῆ στὸ μεσογάρι καὶ νὰ ιδῇ μήνι εἰναι ἐκεῖ κανένας ζένος κι' ἄγνωστος, ποῦ νάγη ἀνάγκη ἀπὸ φιλοξενία.

Μιὰ βραδύα,— ἀλλὰ τί βραδύα — Γεννάρης μῆνας, καρδιὰ τοῦ χειμῶνα, μὲ μιὰ μεγάλη βροχὴ, σᾶ συντέλειο, δὲν εἶγε κανέναν ζένο .... Οἱ δρόμοι εἶταν κλεισμένοι: ἀπὸ τέσ πλημμύρες. Σουρούπωσε, νύχτωσε, ἀναψυν τέσ λάμπες, ἥρθε ἡ ὥρα τοῦ φυγητοῦ, περιμένουν, περιμένουν, δὲν φαίνονταν κανένας ζένος γιὰ νὰ στρώσουν τραπέζι. 'Ο "Ἀρχοντας ἀρχισε νὰ στενοχωριέται, ὁ ύπηρέτης στέκονταν μὲ τὰ γέρια σταυρωμένα, γιὰ νὰ λάβῃ δικταγή νὰ στρώσῃ τραπέζι, ἀλλὰ τίποτε .... διότι δὲν ἔσχονταν ὁ ἄγνωστος ζένος. Πέρασε πολλὴ νύχτα, ζύγωσαν τὰ μετάνυχτα καὶ τραπέζι δὲν στέψονταν.

— 'Αφεντικό .... νὰ στρώσω τραπέζι; ...

Τόλμησε νὰ τὸν ρωτήσῃ ὁ υπηρέτης δειλά.

— Τί λές ἀνόητε; Τοῦ ἀπολογήθηκε μὲ θυμὸς ὁ ἄρχοντας.
Νὰ στρώσῃς τραπέζι; Καὶ ποῦναι ὁ ζένος; 'Εκατὸν πενήντα
χρόνια συγχρατούμενα αὐτὸς τὸ σπίτι δὲν ἔχει φάγει χωρὶς ζένο
καὶ θὰ κλειστῇ στὰ ζῶντα μου; Στάσου αὐτοῦ ὡς ποῦ νάρθη
ὁ ζένος μας! Μὴ στενογραφίεσαι .... θάρθη! 'Εκατὸν πενήντα
χρονῶν τάξη καὶ κανόνας δὲ θὰ χαλάσῃ ἀπόψε!

'Απάνω στὰ μεσάνυχτα, ποῦ λάρωναν τὰ νερά, ἀκούστηκαν
ἀπὸ μακριὰ κάτι ἀπελπιστικές φωνές ... "Αστραψχν τὰ μάτια
τοῦ" Ἀρχοντα ἀπὸ γαρὰ καὶ πετιέται ἀπάνω φωνάζοντας:

— Τὸ φανάρι γλήγορα! Δὲν σοῦ τὸ εἶπα ἐγώ, ἀνόητε, νὰ
στέκης αὐτοῦ ὡς ποῦ νάρθη ὁ ζένος μας; Νά τος πᾶρχεται!
Καλῶς ὥρισες! Καλῶς ὥρισες!

Σὲ μιὰ στιγμὴ εἶταν ἔξω στὸ δρόμο μαζὶ μὲ τὸν υπηρέτη,
ποῦ κρατοῦσε τὸ φανάρι, ξύπνησε τοὺς γειτόνους, τοὺς ἔβιλε
μπροστὰ καὶ πάη κατὰ τὸ μέρος, ποῦ ἀκούονταν οἱ φωνές. 'Εκεῖ
ηὔρι, ἔναν ζένο περικυκλωμένο ἀπὸ τὰ βέμυχτα, τὸν γλύτωσε
καὶ τὸν ἔφερε στὸ σπίτι του, κι' ἔτσι στρώθηκε ἐκείνη τὴν
νύχτα τὸ τραπέζι!

Γιὰ νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε, πέθανε σὲ κάμποσο καὶρὸς ὁ
"Ἀρχοντας κι' ἔμεινε ἡ 'Ἀρχόντισσα μονάγη" «σᾶν τὸ κούτσουρο
στὸ ρόγγι, σᾶν τὴν καλαμιὰ στὸν κάμπο» - γυναῖκα μ' ἀνίκητη
ἐλπίδα στὴν καρδιά. Δὲν ἀπελπίζονταν ποτὲ καὶ πίστευε στὴν
ἀνάσταση τῆς ἀρχοντιᾶς τοῦ σπιτιοῦ της.

Κάθε μέρα κατὰ τὸ δειλινό, ἔπαιρνε τὴν ρόκκα της «φίρρρρρ! -
φίρρρρ - φίρρρρ!» κι' ἔβγαινε στ' ἀγνάντικ, γιὰ ν' ἀναγγαντεύῃ
τὸ μέρος, ὅποῦθε θάργονταν μιὰ μέρα ὁ γυιός της

«ἀπάνω σ' αἴτι ἀράπικο μὲ χρυσαφένια σέλλα.»

Δέκα χρόνια πέρασε αὐτὴν τὴν μαρτυρικὴ ζωὴ ἡ χηρεμένη
ἡ 'Ἀρχόντισσα, πάντα μονάγη καὶ πάντα περιμένοντας ἀπὸ
τὴν ξενητειά:

«Τὸ γυιό της τὸ μονακριβο καὶ πολυαγαπημένο»

Μὰ ὁ γυιός της ἀπ' τὸ φίσιο τῆς ὀργῆς τοῦ σκοτωμένου Στοι-
χειοῦ δὲν ἔρχονταν, ὡς ποῦ μία μέρα ἡ δύστυχη 'Αρχόντισσα
τάκλειστε κι' αὐτὴ γιὰ πάντα τὰ δικρυζυμωμένα μάτια της
πενήντα ἀδιάκοπα χρόνια, καὶ πέθανε καὶ κατέβηκε μαζὶ της
στὸν τάφο τὸ τελευταῖο καὶ χρυσό της ὄνειρο, νὰ ἴδῃ τὸ σπίτι
της ἀνοιγμένο καὶ στὸ θρονὶ τοῦ νοικοκυριοῦ της στὴν νύφη της

καὶ νὰ βουτίζουν τ' αὐτιά της ἀπὸ φωνὴς μικρῶν παιδιῶν, τῶν ἄγγονιῶν της!

Κι' ἔτσι ρήμαξε καὶ κουφάλιασε τὸ ξακουσμένο 'Αρχοντικό, κι' ἔτσι ἔπαψε κι' ὁ τελευταῖος καπνοδόχος νὰ καπνίζῃ! Κλειδομανταλώθηκαν οἱ θύρες του καὶ τὰ παράθυρά του, δὲν ἀκούεται πλειό στὴν περιοχή του οὔτε καρκάρισμα κόττας, οὔτε λάλημα πετεινοῦ; κι' οἱ πλατύγωρες αὐλές του χορτάριασκαν κι' ἔγειναν λειβάδι, καὶ ρήμαξαν τὰ πλούσια ύποστατικά του .... Αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος!

Τώρα, ἔνας παπᾶς ἀπὸ ζένο γωριὸ κρατεῖ τὰ κλειδιὰ τοῦ ρημαγμένου 'Αρχοντικοῦ, κι' ἔρχεται κάθε Χριστούγεννα, "Αγι Βασιλειοῦ, Φῶτα, "Αγι Θωνασιοῦ, Ψυχοσάββατα, Λαμπρή, "Αγι Γεωργίοῦ, "Αγι Διᾶ, "Αγι Δημητρίου, "Αγι Νικολάου, κι' "Αγι Σπυριδώνου κι' ἀνάφτει τὸ καντήλι τῶν εἰκονισμάτων καὶ γυρίζει στὸ χωριό του μὲ τὴν καρδιὰ βελαντωμένη ....

Αὐτὸς ὁ παπᾶς διηγεῖται ἔνα πρᾶμα πολὺ παράξενο: κάτι σᾶν ἀλήθεια, κάτι σᾶν παραμύθι .... Λέγει ὅτι κάθε φορά, ποῦ ἀνοίγει καὶ μπαίνει στὸ ρημαγμένο 'Αρχοντικό, τὸ βρίσκει σκουπισμένο, χωρὶς νὰ φαίνεται τὸ παραμικρὸ σιάφαρο καταγῆς, σᾶν νὰ βρίσκεται μέσα νοικοκυρὰ καὶ τὸ συγυρίζει τεχνικά, ὅτι καμμιὰ σφαλαγκωνιὰ δὲ φαίνεται στοὺς τοίχους, σᾶν νᾶναι ἀκόμα κατοικημένο, ὅτι τὰ δικούλια κοίτονται ἀκόμα ψηλὰ στὸ δικυλοστάτη, μὲ τὴ στάχτη τους ἀπάνω ... Εἶναι ἀλήθεια ἀκόμα, κι' ὅλο τὸ γωριὸ τὸ μαρτυράει καὶ τ' ὅμολογάει, ὅτι, ἀν καὶ τὸ σπίτι ρήμαξε καὶ δὲν κατοικιέται πλειό, σμως κουκουβάγια δὲν ἀκούστηκε νὰ λαλάῃ στὲς στέγες του, κι' ὅτι τὴν ἀνοίξη μπαίνογγαίνουν χαρούμενα τὰ γελιδόνια καὶ λαλοῦν καὶ παιζοῦν καὶ χτίζονται φωληές, σᾶν καὶ πρῶτα, ὅταν εἶταν κατοικημένο....

Μερικὲς σμως γυναῖκες τοῦ γωριοῦ διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἀκοῦν τὴν πεθαμένη 'Αρχόντισσα ν' ἀναβοκαται-
βαίνη τές σκάλες τοῦ σπιτιοῦ, ὅπως ὅταν ζοῦσε, κι' ὑστερά νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τές κλειδομαντλωμένες θύρες καὶ νὰ πηγαίνῃ στ' 'Αγνάντια, μὲ τὴν ρόκκα στὸ ζωνάρι, γνέθοντας «φίρρρρ — φίρρρρ — φίρρρρ» καὶ νὰ κάθεται ἐκεῖ καὶ ν' ἀγναντεύῃ κατὰ τὸ μεγάλο δρόμο, δποῦθε περίμενε νὰ ιδῇ τὸ γυιό της νᾶργεται: «ἀπάνω σ' ἄτι ἀράπικο» κι' ἀμπαρχίζουν νὰ λαλοῦν τὰ ὄρνιθια γίνεται ἀφρυντη! Λένε ἀκόμη πῶς ἀμπαρχίζουν τὰ μεσά-
νυχτα τῶν Χριστουγέννων, τῆς Ποωτοχρονιᾶς «καὶ τῆς Με-
γάλης Πατσκαλιᾶς» μὲ τὸ «Χριστὸς 'Ανέστη», γένεται ἀκόμη ἔνα
μεγάλο παράξενο μέσα στὸ ρημαγμένο 'Αρχοντικό. 'Ακοῦστε:
Μία στιγμὴ τὸ κατασκότεινο σπίτι φωτίζεται ἀπὸ μέσα πέρα -

πέρα σᾶν ἀστραπή, ἀνοίγουν μοναχά τους θύρες καὶ παράθυρα
κι' ἀκούονται φωνὲς χαρούμενες νοικοκυραίων καὶ μικρῶν παι-
διῶν, ποῦ ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν ἐκκλησιά, ἀκούονται ὄνόματα
τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ γρόνια ζεχασμένα, γλιψιντρίσματα ἀλόγων καὶ
μουλαριῶν, βελάσματα γιδιῶν καὶ προβατιῶν, κι' ἀρνιῶν καὶ κα-
τσικιῶν, γαυγίσματα σκυλιῶν καὶ λαλήματα πετεινῶν, ποῦ νομί-
ζει κανεὶς ὅτι τὸ ρημαγγένο Ἀργοντικὸ ἔχαρθε στὰ συγκαλά-
του καὶ στὰ εὔτυχισμένα του γρόνια, σᾶν ὅταν κρέμονταν ἀπὸ
τὰς κλυτσιωτές του σαράντα ἔξι ντουφέκια, κι' ἀγολογοῦσε ὄλό-
βολο ἀπὸ τὴν γηρά, ἀπὸ τὴν ζωὴ κι' ἀπὸ τὴν κίνηση ....

Στέκεται στὴ μέση τοῦ γωριοῦ τ' Ἀργοντικό, σᾶν Ὅλυμ-
πος ἀνάμεσα σὲ μικροσούνικ, θλιψμένο, βουβό, ἔρημος καὶ κλει-
δουμανταλωμένο, σᾶν στειρημένη βρύση, σὰ σημερινὴ καντήλα,
σᾶν πεθαμένη ἐλπίδα, ἀλλὰ μὲ ὅλο τὸ φοβερό του ρήμαγγος
ὑπάρχει μέσκ του μι' ἄφαντη δύναμη, ποῦ διώγνει τές κουκου-
βάγες, ποῦ μαζεύει τὴν ἀνοιξη τὰ γελιδόνια, καὶ σκουπίζει τὰ
πατώματα καὶ μαζεύει τές σφαλαγκωνιές .... μιὰ μεγάλη δύ-
ναμη, ποῦ ἀντιμάχεται στὴν ὄργη τῆς ἔγχτρας τοῦ σκοτωμένου
Στοιχείου καὶ αὐτὴ ἡ δύναμη θὰ νικήσῃ μιὰ μέρα καὶ θ' ἀνοιξη
τὸ ρημαγγένο Ἀργοντικὸ καὶ θὰ τὸ κανη γαρούμενο κι' εὐ-
τυχισμένο, ὅπως εἶταν μιὰ φορὰ κι' ἔνα καὶρό στὰ εὔτυχισμένα
τὰ γρόνια του ! Μακάρι !

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ε Σ Υ !

*Ἐ*ΚΕΙΝΟΣ ὅπου μ' ἔμαθε *νὰ ζῶ,*
Νὰ νοιάθω, νὰ πιστεύω, ν' ἀγαπῶ,
Ποῦ μ' ἔμαθε τί εἴτε ή̄ χαρά,
‘Ο πόθις κ' ή̄ ἐλπίδα ή̄ χρυσῆ
Γλυκεὰ μ' ἀγάπη ἥσουντα ‘Εσύ !

*Ἐ*κεῖνος ποῦ μὲ κάνει *νὰ πορῶ,*
Νὰ σβύνω, νὰ χλωμαίνω, νὰ θρηνῶ,
Ποῦ πῆρε κάθε ψεύτρα μου χαρὰ
Καὶ λύπη μοῦ χαρίζει περισσή
Εἶσαι καὶ πάλι, ἀλλοίμορο ! ‘Εσύ !

Σέμενος

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ